سنڌ اريگيشن اينڊ ڊرينيج اٿارٽي

آبپاشي جا سڌارا

ڊائلاگ

ميڊيا اينڊ ڪميونيڪيشن سيل

سنڌ اريگيشن اينڊ ڊرينيج اٿارٽي - حيدرآباد

ڊائلاگ ۾ شرڪت ڪندڙ ناميارا
آبادگار، تعليمي ماهر، دانشور ۽ صحافي

(1) ڊاڪٽر اسدالله قاضي ـ وائيس چانسلر اسرا يونيورسٽي
(2) محمد ابراهيم جويو - سنڌ جو ممتاز دانشور
(3) ڊاڪٽر رجب ميمڻ ـ اڳوڻو وائيس چانسلر زرعي يونيورسٽي ٽنڊوڄام
(4) محمود نواز شاهه ـ سيڪريٽري جنرل سنڌ آبادگار بورڊ
(5) نذير ميمڻ ـ ممتاز زرعي ۽ آبپاشي ماهر، سيڪريٽري جنرل سنڌو ايگريڪلچرل فورم
(6) اقبال ملاح ـ سيڪريٽري حيدرآباد پريس ڪلب
(7) ڊاڪٽر عابده طاهراڻي ـ تعليمي ماهر ۽ ڊائريڪٽر ايس ڊي ايس سي سنڌ يونيورسٽي، ڄامشورو
(8) سيد حاجي نديم شاهه - ميمبر انتظامي ڪاميٽي سنڌ آبادگار بورڊ
(9) محمد اسلم بلوچ - ترقي پسند آبادگار
(10) حاجي عبدالهادي ميمڻ ـ برک آبادگار ۽ ايوان زراعت سنڌ جو باني ميمبر
(11) ڪمال خان نوناري ـ چيئرمين آبادگار تنظيم پانڌي واهه
(12) عبدالڪريم بلوچ ـ سيڪريٽري آبادگار تنظيم پانڌي واهه
(13) ذوالفقار هاليپوٽو ـ صوبائي ڪوآرڊينيٽر ورلڊ ويئن
(14) علي حسن ـ بي بي سي جو نمائندو
(15) سيد مير محمد شاهه ـ ترقي پسند آبادگار
(16) ڊاڪٽر بشير احمد نظاماڻي - ترقي پسند آبادگار

ڊائلاگ ۾ شرڪت ڪندڙ سيڊا جا عيوضي

(1) پروفيسر اعجاز احمد قريشي ـ جنرل مئنيجر ٽرانزيشن
(2) ڊاڪٽر ممتاز سهاڳ - جنرل مئنيجر آر اينڊ ڊي
(3) احمد ثاقب ـ جنرل مئنيجر فنانس
(4) نظير احمد عيساڻي ـ ڊپٽي جنرل مئنيجر سوشل ڊولپمينٽ
(5) جي اين مغل ـ ڊپٽي جنرل مئنيجر ميڊيا اينڊ ڪميونيڪيشن
(6) سُهيل احمد ڪتياڻ ـ ڊپٽي جنرل مئنيجر ايڇ. آر. ڊي
(7) غلام نبي مغل ـ سيڪريٽري
(8) پال ڊونوهو ـ هيومن ريسورس ايڊوائيزر آء آر سي
(9) محمد اسلم انصاري ـ ٽيڪنيڪل آفيسر
(10) محمد علي مهر ـ ڊپٽي جنرل مئنيجر ڪئپيٽل ورڪس
(11) طارق محسن چنا - ميڊيا ڪوآرڊينيٽر
(12) عبدالرئوف چانڊيو - انفارميشن ايجوڪيشن اينڊ ڪميونيڪيشن آرگنائيزر
(13) مس رابعه جروار - انفارميشن ايجوڪيشن اينڊ ڪميونيڪيشن آرگنائيزر

آبپاشيءَ جي سڌارن بابت
ٽيل ڊائلاگ جي رپورٽ

سيڊا جي ميڊيا اينڊ ڪميونيڪيشن سيل طرفان 29 نومبر 2004 تي سيڊا سيڪريٽريٽ حيدرآباد ۾ " آبپاشي سڌارن بابت ڄاڻ ۽ تجويزون" جي عنوان هيٺ هڪ ڊائلاگ ڪرايو ويو جنهن ۾ سنڌ جي زرعي ماهرن، آبادگار اڳواڻن، تعليمي ماهرن، اديبن ۽ سماج سڌارڪن سميت سوسائٽي جي سڄاڻ حلقن سان تعلق رکندڙ ممتاز شخصيتن شرڪت ڪئي. ڊائلاگ ۾ سيڊا جي نمائندن انهن سڄاڻ حلقن کي تفصيلي ڄاڻ ڏني ۽ ڪائن تجويزون ورتيون.

ڊپٽي جنرل مئنيجر ميڊيا اينڊ ڪميونيڪيشن (سيڊا) **جي اين مغل** آجياڻي تقرير ڪندي ڊائلاگ جي مقصدن بابت شريڪ ٿيل پاڻي ماهرن، تعليمدانن، اديبن، دانشورن ۽ آبادگار اڳواڻن کي آگاهي ڏني. جي اين مغل ٻڌايو ته اجوڪو ڊائلاگ ان ڪري ڪرايو پيو وڃي ته جيئن سنڌ جي اندر آبپاشي ۾ جيڪي سڌارا آندا پيا وڃن انهن بابت ماڻهن کي ڄاڻ گهٽ آهي. سجاڳ قومون پنهنجن ادارن تي چيڪ اينڊ بيلنس رکنديون آهن ته جيئن انهن جي ڪمزورين کي ختم ڪري سگهجي. سنڌ جو نهري نظام دنيا جو وڏي ۾ وڏو سسٽم آهي پر آبپاشي کاتي جي اوڻاين جهڙوڪ پڇڙي جي آبادگارن کي پاڻي نه ملڻ ۽ وڏن زميندارن طرفان پاڻي چوري ڪرڻ جهڙيون شڪايتون عام آهن تنهن ڪري اهڙين شڪايتن کي ختم ڪرڻ لاءِ آبپاشي سڌارا آندا پيا وڃن. جنهن لاءِ سنڌ ايريگيشن اينڊ ڊرينيج اٿارٽي قائم ڪئي وئي آهي جنهن سبب هاڻ پنجاب، سرحد ۽ بلوچستان ۾ پڻ سيڊا کي ماڊل طور وٺي رهيا آهن پر سيڊا جي آبپاشي سڌارن بابت هتان جي سوسائٽي جي مختلف طبقن کي ڀرپور ڄاڻ ناهي جنهن ڪري ان پروگرام کي ڪامياب ڪرڻ لاءِ سڀني ماڻهن کي ڄاڻ ڏئي تجويزون وٺڻ چاهيون ٿا ته اهي سيڊا ۽ جن سڌارن تي سيڊا ڪم ڪري رهي آهي ڪي ڪيئن ٿا ڏسن ۽ انهن سڌارن ۽ سيڊا بابت سندن ڪهڙي راءِ آهي؟ ان سلسلي ۾ سمورن سڄاڻ حلقن جي مدد جي ضرورت آهي ۽ اسين هن فورم تان مثبت تنقيد کي پڻ ڀليڪار چونداسين.

جنهن کان پوءِ ڊائلاگ ۾ شرڪت ڪندڙن کي سيڊا جي جنرل مئنيجر ٽرانزيشن **پروفيسر اعجاز احمد قريشي** سيڊا جي ڪارڪردگي بابت تفصيلي بريفنگ ڏيندي ٻڌايو ته سيڊا هڪ تبديلي جو نالو آهي. جنهن جو رستو ڏکيو ضرور آهي پر اسان جون ڪوششون آهن ته سنڌ جي تباهه ٿيل آبپاشي نظام ۾ سڌارا آڻي پاڻي جي منصفاڻي ورڇ ڪري سگهون. ڇاڪاڻ ته سنڌ جي ماڻهن جو وڏو جياپو پاڻي آهي ۽ سيڊا جياپي جي جنگ وڙهي رهي آهي جنهن ۾ سڀني جي ساٿ جي ضرورت آهي ته جيئن گڏجي ڪرپشن ۽ پاڻي چوري جو خاتمو آڻي سگهون. هن سيڊا جي قيام کانپوءِ آيل تبديلين بابت ڳالهائيندي چيو ته سيڊا جي قيام کانپوءِ 15 کان 20 سيڪڙو آبيانو وڌيو آهي. پڇڙيءَ جي آبادگارن کي پاڻي ملڻ شروع ٿي ويو آهي. آبادگار تنظيمون آبيانو گڏ ڪري رهيون آهن جنهن مان چاليهه سيڪڙو ايف اوز جي ملڪيت آهي ۽ 60 سيڪڙو ايريا واٽر بورڊ جي ملڪيت آهي. سيڊا هن وقت تائين 200 آبادگار تنظيمون ٺاهي چڪي آهي. چار ڪئنالن تي ايريا واٽر بورڊ

قائم آهن ۽ وڏيڪ پندرهن ڪئنالن تي بورڊ قائم ڪيا ويندا. هن چيو ته بيراجن جي ريماڊلنگ لاءِ واٽر سيڪٽر امپروومينٽ پروجيڪٽ شروع ٿيڻ وارو آهي. جنهن سان وڌيڪ پاڻي جي ورڇ ۽ پڇڙي تائين آبادگارن کي پاڻي پهچائڻ ۾ سولائي ٿيندي. جنهن سان هڪ بهتر انصاف پريو معاشرو قائم ڪري سگهنداسين.

هن چيو ته اڄوڪي ڊائلاگ جو مقصد تجويزون وٺڻ آهي ڇاڪاڻ ته اسان ۾ ضرور غلطيون هونديون جن کي تجويزون وٺي درست ڪنداسين ۽ سيڊا کي پاڻ پرو بنائينداسين.

ڊائلاگ جي مک مهمان اسرا يونيورسٽي جي وائس چانسلر **ڊاڪٽر اسد الله قاضي** ڊائلاگ ۾ ڳالهائيندي چيو ته اڄوڪو هي اجتماع خوش آئنده آهي مون کي هاڻي خبر پئي آهي ته در اصل سيڊا ڇا آهي؟ آبادگارن تنظيمن ۾ فارمرس ناهن هن ۾ وڏيرا ۽ جاگيردار آهن تنهن ڪري انهن ۾ اتحاد ڇا ٿيندو؟ هتي پاڻي جي ورهاست تي هڪ وڏو سياسي دنگل ٿيندو ته وري ساڳئي وقت ان مان اهو فائدو آهي ته پڇڙي جي آبادگارن کي پاڻي ملندو. سيڊا جي همت افزائي ڪرڻ گهرجي. پاڻي جي غير منصفاڻي ورڇ ۾ انجنئير ملوث آهن جنهن جي ڪري ڪو به فرق نه پوندو ڇاڪاڻ ته اهي انجنيئر اهو ئي ڪم ڪندا جيڪو هو آبپاشي کاتي ۾ ڪري رهيا آهن. وڏي وزير چواڻي مطابق آبپاشي کاتو وڏو ڪرپٽ ادارو آهي پر اتي 99 سيڪڙو سنڌي ماڻهو ڪم ڪري رهيا آهن. اسان هر مسئلي جو الزام پنجاب تي هڻون ٿا پر اسان کي پنهنجن تي به نظر رکڻ گهرجي.

سيڊا چوٽياريون ڊيم تي مضبوط موقف رکيو آهي ۽ اهو اڻ پورو سنڌ جي حوالي ڪرڻ خلاف سيڊا جو موقف تعريف ڪرڻ جهڙو آهي. اميد ته سيڊا اهڙا چڱا قدم کڻندي رهندي، سيڊا ۽ آبپاشي کاتي ۾ تڪرار آهي، سيڊا جي ڪري ڪجهه فردن کي ذاتي فائدو پهتو آهي پر اجتماعي طور تي اڃا تائين ڪو به وڏو فائدو نه ٿيو آهي، تنهن ڪري سيڊا گهڻو وقت هلي نه سگهندي. هن ڪوٽڙي بيراج تي ڳالهائيندي چيو ته اسان کي ڪوٽڙي ڊائون اسٽريم ۾ گهٽ ۾ گهٽ 400 ملين سلٽ جي گهر ڪڻ گهرجي ۽ اها تڏهن ملندي جڏهن ڊائون اسٽريم ۾ گهٽ ۾ گهٽ 35 ملين ايڪڙ فوٽ پاڻي ڇڏيو ويندو.

سنڌ آبادگار بورڊ جي جنرل سيڪريٽري **محمود نواز شاهه** ڊائلاگ ۾ ويچار ونڊيندي چيو ته سڄي دنيا ۾ پاڻي جي معاملي تي ڳاڙها سگنل پيا وڄن ڇاڪاڻ ته پاڻي هڪ اهم اسم آهي اسان ڏسون ٿا ته سنڌ ۾ آبپاشي کاتو پاڻي جي منصفاڻي ورڇ ڪرڻ ۾ ناڪام ويو آهي. جنهن ڪري سيڊا کي ٺاهيو ويو آهي. 5 - 7 سالن کان ٻڌندا پيا اچون ته سيڊا ڪم ڪري رهي آهي، پر ان سسٽم ۾ به وصولين جي اوڳاڙي ڪندڙ ساڳيا ڪامورا ۽ آبپاشي کاتي جا سروئير آهن. منهنجي تجويز آهي ته اوڳاڙين لاءِ انڪم ٽيڪس جيئان بئنڪ ۾ آبادگارن کي رقم جمع ڪرائڻ وارو سسٽم متعارف ڪرايو وڃي ڇاڪاڻ ته روڪ رقم ڏيڻ سان اوڳاڙي جيڪا 15 ارب روپيه آهي. گورنمينٽ کي اها اوڳاڙي نه ٿي ملي. تنهن ڪري اڪائونٽنگ سسٽم کي سيڊا وڌيڪ مضبوط ڪري منصفاڻو بنائي ۽

اهو آبادگارن کي ٻڌائي ته ڪيتري اوڳاڙي ٿئي آهي ۽ ٽوٽل بجيٽ ڪيتري آهي؟ هن وڌيڪ چيو ته سيڊا کي اهو به واضح ڪرڻ گهرجي ته هو پنهنجا مقصد ڪيتري مدت ۾ حاصل ڪندا. آبادگارن تنظيمن جي چوندن بابت هن ڳالهائيندي چيو ته چوندن هميشه پاڪستان ۾ مسئلا پيدا ڪيا آهن ڇا هاڻي سياسي پارٽيون پاڻي تي پڻ ڪنٽرول ڪنديون!!؟

هن سيڊا بابت ڳالهائيندي چيو ته نارا ڪئنال پائليٽ پروجيڪٽ آهي پر سيڊا ان پراجيڪٽ ۾ ڪهڙا ڪم ڪيا آهن، اها ڪا به خبر ناهي. 1996ع ۾ عالمي بئنڪ جڏهن آبپاشي سڌارن لاءِ فنڊ ڏنا هئا ته چيو ويو هو ته سنڌ ۾ ڪير جون نديون وهنديون ته پوءِ ڇو ڪير جون نديون وهائڻ ۾ گورنمينٽ ڪامياب نه ٿي سگهي آهي. ۽ نه ئي سيڊا ڪاميابي ماڻي آهي. پر سيڊا وارا سچي نيت سان ڪم ڪن ٿا، دعا آهي ته اها ڪامياب وڃي، سنڌ آبادگار بورڊ سيڊا جي هر مثبت عمل ۾ هميشه ساٿ ڏيندي.

ناليواري ڏاهي ۽ دانشور **محمد ابراهيم جويو** سيڊا جي ڊائلاگ ۾ ويچار ونڊيندي چيو ته سيڊا هڪ تبديلي جي ڳالهه ڪري ٿي پر اها بدقسمتي آهي ته اسان کي تبديلي لاءِ ٻاهريان ماڻهو خبردار ڪن ٿا. ٻهرين اهي سوچين ٿا ۽ پو پنهنجون پاليسيون اسان مٿان مڙهين ٿا. عالمي بئنڪ وارا ڪروڙين روپيا ڏين ٿا جيڪي سندن مفاد لاءِ آهن، اسان کي تبديلي گهرجي پر اها تبديلي عقل، فهم ۽ تجربي جي روشني ۾ هئڻ کپي، اسان کي پنهنجون اوٺايون ختم ڪري تبديلي آڻڻ گهرجي، سيڊا تبديلي لاءِ اڳيرو ٿي آهي، سيڊ تي تمام وڏيون ذميواريون آهن جنهن تي سيني کي گهرائي سان سوچڻ گهرجي. جيڪڏهن سيڊا ۾ ڪو به سنڌ کي فائدو آهي ته بلڪل سنڌ جا ماڻهو ان کي قبول ڪندا.

سنڌو ايگريڪلچرل فورم جي سرواڻ ۽ مشهور زرعي ماهر **نذير ميمڻ** ڊائلاگ ۾ ڳالهائيندي چيو ته سيڊا وارا پهلي سٺ هزار آبادگار تنظيمون ٺاهن يا به لک ماڻهن کي ان ۾ حصيدار بڻائين پر جيستائين سنڌ ۾ پاڻي ئي ڪونه هوندو ته آبادگار تنظيمون ڇا ڪنديون؟ هن وقت تائين سيڊا وارا پاڻي چوري روڪرائڻ ۾ ناڪام ويا آهن انهن کي ڪو به ڪم ڪرڻ نه ڏنو ويو ست سالن ۾ سيڊا جو انفراسٽراڪچر رڳو ٺهيو آهي پر بنيادي ڪم پاڻي جي ورڇ کي منصفاڻيو بنائڻ نه ٿي سگهيو آهي. ان جا سبب اهي به آهن ته واٽر مئنيجمينٽ آرڊيننس مطابق سيڊا کي ڪو به اختيار نه ڏنو ويو آهي، سيڊا کي آبپاشي سيڪريٽري ۽ چيف انجنيئر وارا اختيار ناهن ته اسان کي سسٽم ۾ هيٺرو پاڻي گهربل آهي جهڙي گهر ڪري سگهن. اختيار نه هئڻ ۽ پاڻي نه هئڻ ڪري سيڊا وارا بندي ختم نه ڪرائي سگهي آهي. هر روز بک هڙتالون ۽ مظاهرا ڪندڙ آبادگارن جو تعلق منڊ سان نه پر پڇڙي سان آهي. سيڊا کي ماحولياتي دشمن رٿائن جي مخالفت ڪرڻ گهرجي، توهان پهلي ٻارنهن سيڊائون ٺاهيو ۽ پنج هزار آبادگار تنظيمون ٺاهيو پر ڪجهه به نه ٿيندو ڇاڪاڻ ته پاڻي سنڌ ۾ موجود ئي ڪونهي ته پوءِ سيڊا ڇا ڪري سگهندي.

سنڌ زرعي يونيورسٽي ٽنڊوڄام جي اڳوڻي وائس چانسلر **ڊاڪٽر رجب ميمڻ** ڊائلاگ ۾ ڳالهائيندي چيو تہ عالمي بئنڪ وارا پروجيڪٽ تہ آڻين ٿا پر اڄا پهريون فيز ئي مڪمل نہ ٿيندو آهي تہ اهي پڇي وڃن ٿا جنهن سان سنڌ کي نقصان ٿئي ٿو. سيڊا کي هيستائين چار سو ايف اوز ٺاهڻ گهرجن ها پر اڃا تائين رڳو ٻہ سو ايف اوز مس ٺاهي سگهيا آهن. سيڊا کي ڪا بہ سياسي مدد اڃا نہ ملي سگهي آهي ۽ نہ ئي آبپاشي کاتي وارا سيڊا کي ڪابہ ڪئنال ۽ بئراج حوالي ڪرڻ لاءِ تيار آهن، آبپاشي کاتي جو ڪو بہ ملازم سيڊا کي بدلي ڪرڻ جو اختيار ناهي جنهن ڪري اهي ملازم ڪرپشن ڪن ٿا، جيڪا ڳالهہ سيڊا جي کاتي ۾ وڃي ٿي ۽ ان جي ساک کي نقصان پهچي ٿو. سيڊا ۾ مانيٽرنگ جو ڪو بہ سسٽم ناهي آبادگار تنظيمون ۽ ايريا واٽر بورڊ بي اختيار آهن ۽ گهڻن کي پنهنجن اختيارن جي خبر ئي ڪونهي. سيڊا ۾ ڪارپوريٽ ڪلچر قائم ڪرڻو پوندو پر اڃا سيڊا ۾ ڪامورا شاهي نظر اچي ٿي. سنڌ آبادگار بورڊ جي سينيئر ميمبر **حاجي نديم شاهہ** ڊائلاگ ۾ ڳالهائيندي چيو تہ سيڊا جو نظام بهتر آهي پر ٽرانزيشن جو مسئلو آهي جنهن تي عمل ڪرايو وڃي، سيڊا ۾ اوڳاڙين وارو عملو آبپاشي کاتي سان تعلق رکي ٿو جيڪي سموريون وصوليون ڳڙڪائي وڃن ٿا ڇاڪاڻ تہ سيڊا کي انهن خلاف قدم کڻڻ جو ڪو بہ اختيار ناهي. سيڊا وارا پاڻ مجبور ۽ لاچار آهن . اسان سيڊا سان آبپاشي سڌارن ۾ قومي خدمت سمجهي حصو ونداسين ۽ هر سهڪار ڪنداسين.

سنڌ آبادگار بورڊ جي سينئر ميمبر **اسلم بلوچ** ڊائلاگ ۾ آبپاشي کاتي تي تنقيد ڪندي چيو تہ جيستائين آبپاشي کاتي جي سيڊا ۾ مداخلت هوندي تيستائين ڪم نہ هلي سگهندو. مونکي پاڻي نہ پيو ملي جيڪو منهنجو حق بہ هيو. هن چيو تہ سسٽم ۾ پاڻي ٿورو آهي تنهن ڪري انصاف سان ان جي ورڇ ٿيڻ گهرجي، منڍ وارن واٽر ڪورسن کي سوڙهو ڪيو وڃي تہ جيئن پڇڙي تائين پاڻي پهچي سگهي. ترقي پسند آبادگار **ڊاڪٽر بشير احمد نظاماڻي** چيو تہ سيڊا جيڪي ايف اوز ٺاهيون آهن انهن جي اهڙي ڪارڪردگي ناهي، ڇاڪاڻ تہ ايف اوز جي سروئير ۽ آبپاشي کاتي جا عملدار ڪابہ ڳالهہ ٻڌڻ لاءِ تيار ناهن. اسان چاهيون ٿا تہ سيڊا ڪامياب وڃي پر جيستائين سيڊا کي اختيار نہ ملندا ڪجهہ بہ نہ ٿيندو. اهڙي طرح آبادگار تنظيمن جا مسئلا حل ڪيئن ٿيندا؟ سيڊا جي جنرل مئنيجر فنانس **احمد ثاقب** ان موقعي تي ڳالهائيندي چيو تہ سيڊا ۾ اڪائونٽنگ سسٽم مضبوط آهي آبياني جي نظام ۽ وصولين جي عمل کي ڪمپيوٽرائيزڊ ڪيو پيو وڃي جڏهن تہ هڪ ٽيم جوڙي وئي آهي جيڪا آبادگارن کي اڪائونٽس ۽ مالي معاملن بابت سکيا ڏيندي.

سيڊا جي ڊپٽي جنرل مئنيجر ڪئپيٽل ورڪس **محمد علي مهر** چيو تہ ايل بي او ڊي جي مرمت لاءِ فنڊ رکيا ويا آهن ۽ ان جي مرمت وارو ڪم شروع آهي سنڌ آن فارم واٽر مئنيجمينٽ پروگرام تحت اٺ سو ملين روپين جي لاڳت سان 100 ڊسٽريبيوٽريز ۽ 25 ڪينالن جي مرمت ڪري انهن کي مثالي بڻايو ويندو. جڏهن تہ ايشيائي ترقياتي بئنڪ جي مدد سان 1226 ملين جي لاڳت هيٺ پاڻي

جي نظام ۾ سڌارا آڻڻ وارو پروجيڪٽ پڻ شروع ڪيو پيو وڃي. ليفٽ بئنڪ ڪئنالس ايريا واٽر بورڊ جي سينئر آبادگار **حاجي عبدالهادي ميمڻ** ڊائلاگ ۾ پنهنجا ويچار ونڊيندي چيو ته سيڊا جي حق ۾ گهڻي انداز ۾ مثبت جواب نه پيو ملي، سيڊا وارا چون ٿا ته بهتر تبديلي ايندي، جيڪڏهن واقعي سيڊا جي سسٽم ۾ ڪابه چڱائي آهي ته پوءِ ان کي گڏجي هٿي ڏيڻ گهرجي. هن وقت تائين سيڊا اوترو ڪم نه ڪري سگهي آهي جو ماڻهن ۾ ان جو اعتماد بحال ٿي سگهي. هن وقت حالت اها آهي ته جنهن واهه ۾ ٻارنهن سو ڪيوسڪ پاڻي منظور ٿيل آهي ته ان ۾ مورڳو چار سو ڪيوسڪ پاڻي ملي ٿو سيڊا وارا ڪاغذن ۾ وڏا پروجيڪٽ ڏيکارين ٿا ۽ عمل بلڪل زيرو آهي. هن ڦليلي ڪئنال جي ماحولياتي خطري بابت ٻڌايو ته حيدرآباد ۾ پيئڻ جي لاءِ هڪ سو ڪيوسڪ پاڻي اچي ٿو جنهن مان ٽيٽيهه هزار ايڪڙ زمين آباد ڪري سگهجي ٿي ۽ وري اهو استعمال ڪان پوءِ ڦليلي ڪئنال ۾ نيڪال ڪري وڌو وڃي ٿو جنهن ڪان پوءِ ڦليلي ڪئنال ۾ ايڏي ڏپ ٿي وڃي ٿي جو ٽنڊو محمد خان ڪان وٺي گولاڙچي تائين خطرناڪ ماحولياتي اثر پون ٿا. اسان جو سنڌ ايريگيشن اينڊ ڊرينيج اٿارٽي سان ڪوبه اختلاف ناهي رڳو اها گذارش آهي ته ڪم ڪري ڏيکاريو.

نارا ڪئنال ايريا واٽر بورڊ جي ميمبر **زاهد ڀرڳڙي** پنهنجي تجربي جي روشني ۾ ڳالهائيندي چيو ته سيڊا ڪان اڳ ۾ پڇڙي وارن کي پاڻي ڪو نه ملندو هيو هاڻي هن نظام هيٺ پاڻي ملڻ شروع ٿي ويو آهي جيتوڻيڪ سنڌ ۾ پاڻي جي ڪوٽ ۽ سيڊا گڏ 1997ع ۾ آيا پر پوءِ به آبياني جي اوڳاڙي ۾ اضافو ٿيو آهي. سيڊا کي جيڪڏهن اختيار ڏنا وڃن ته اها سنڌ جي اندر سائو انقلاب آڻي سگهي ٿي.

ڊائلاگ ۾ سيڊا جي جنرل مئنيجر ريسرچ اينڊ ڊولپمينٽ **ڊاڪٽر ممتاز سهاڳ** پنهنجي بريفنگ ۾ ٻڌايو ته دنيا ۾ تحقيق تي توجهه ڏيندڙ ملڪ ئي ترقي ڪن ٿا اڄ پاڪستان ان ڪري پوئتي آهي ڇاڪاڻ ته اسان وٽ ريسرچ تي گهٽ ڌيان ڏنو وڃي ٿو. سيڊا جا چار ٿنڀا آهن جنهن ۾ هڪ ريسرچ اينڊ ڊولپمينٽ ونگ پڻ آهي. سنڌ ۾ پاڻي سان لاڳاپيل جيڪي به ماحولياتي اشو آهن. سيڊا جي رسرچ اينڊ ڊولپمينٽ شعبي پنجاهه ڪان مٿي رسرچ اسٽڊي ڪرائي آهي ۽ سيڊا ۾ تحقيق ۽ ترقي واري شعبي جو اهم ڪردار آهي. اسان پنجاب جي شهر رحيم يار خان مان ايندڙ زهريلي پاڻي تي اسٽيڊي ڪرائي آهي گذريل پندرهن سالن ڪان اهو پاڻي اچي رهيو آهي. آبادگار تنظيم پانڌي واهه جي سيڪريٽري **عبدالڪريم بلوچ** تقريب ۾ سيڊا جي آبپاشي سڌارن جي حمايت ڪندي چيو ته ڀهرين ڳالهه پنهنجي تجربي جي روشني ۾ ٻڌائيندو هلان ته سيڊا وارا ڪرپٽ ناهن، اصل ۾ مسئلو آهي سيڊا اڃا ان ڏاڪي تي آهي جتي اها اڃا به ڏاڪا مس چڙهي ٿي ته ڪيس چار ڏاڪا هيٺ لاٿو ٿو وڃي جنهن ۾ انجنيئر ملوث آهن.

ڊائلاگ ۾ سيڊا جي سوشل ڊولپمينٽ اسپيشلسٽ **نظير احمد عيساڻي** سيڊا جي حوالي سان ڄاڻ ڏيندي ٻڌايو ته ڪو دور هوندو هو ته پاڻي جو نظام آبادگار پاڻ ۾ شراڪتي واري نظام هيٺ هلائيندا هئا جنهن ڪري ان وقت پاڻي جي ورڇ منصفاڻي هوندي هئي. پر 1950ع واري ڏهاڪي ۾

عالمي بئنڪ قرض ڏيڻ شروع ڪيا جيڪي رقمون آبپاشي جي ترقي لاءِ هيون جيڪو ڪم سرڪاري آرگنائيزيشن ڪندي هئي جنهن ڪري وٽي اچي وئي ۽ پاڻي جي ورڇ ۾ اڻ برابري جون شڪايتون وڌيون تنهن ڪري پاڻي جي منصفاڻي ورڇ لاءِ شراڪتي نظام هيٺ پيهر آبپاشي سڌارا آندا پيا وڃن جنهن لاءِ سيڊا ڪم ڪري رهي آهي پر سيڊا جو پائيواري نظام وارو اصل روح اجا نہ آيو آهي. ۽ نہ ئي اسان ئي آبادگارن جي اصل شراڪت ڪي آڻڻ ۾ ڪامياب ٿيا آهيون سنڌ ۾ هن وقت سيڊا ۾ سو آبادگار تنظيمون ٺاهيون آهن ۽ سٺ هزار ماڻهن کي موبلائيز ڪيو آهي جيڪي عملي طور آبپاشي سڌارن واري پروگرام ۾ شامل آهن هر آبادگار تنظيم ۾ ڏهہ کان پندرهن هزار ماڻهن جي شراڪت آهي جيڪي منظم طريقي سان آبادگار تنظيمن ۾ ڪم ڪري رهيا آهن سنڌ ۾ اهڙي ٻي ڪابہ ڪميونٽي ڪونهي جيڪا ايتري منظم هجي. هن ٻڌايو تہ عالمي بئنڪ طرفان آبادگار تنظيمن جي حوالي سان پروجيڪٽ شروع ڪيو ويو آهي ان سلسلي ۾ فيلڊ ۾ ڇهہ اسٽيشنون قائم ڪرڻ جون تياريون ڪيون پيون وڃن. ۽ آبادگار تنظيمن کي مضبوط ڪرڻ لاءِ سرگرم آهيون سنڌ ۾ آبادگارن کي هڪ وڏي تربيت جي ضرورت آهي.

حيدرآباد پريس ڪلب جي سيڪريٽري **اقبال ملاح** ڊائلاگ ۾ ويچار ونڊيندي چيو تہ سيڊا اڃا تائين سنڌ ۾ ماڊل طور پيش نہ ٿي سگهي آهي، فنڊ ونڊڻ اين جي اوز کان وٺي سيڊا تائين ڪو بہ ماڊل ڏئي نہ سگهيو آهي تنهن ڪري سيڊا جي ڪوتاهين تي بحث ٿيڻ گهرجي.

ايف او جي اليڪشن پروجيڪٽ جو ٽيم ليڊر **مصطفي اڄڻ** ڊائلاگ ۾ ڄاڻ ڏني تہ آبپاشي سڌارن هيٺ آبادگار تنظيمون 1999ع کان ٺهڻ شروع ٿيون. واٽر مئنيجمينٽ آرڊيننس 2002 ۾ اهو واضح ٿيل آهي تہ هر ٽن سالن کان پوءِ آبادگار تنظيمن جي اليڪشن ڪرائڻي آهي. جولاءِ 2004ع کان چونڊن جو مرحلو شروع ڪيو ويو آهي. 120 آبادگار تنظيمن مان سٺر جي لڳ ڀڳ تنظيمن جي رجسٽريشن مڪمل ٿي چڪي آهي. چونڊن جي شروعات ۾ وڏن آبادگارن بہ سال اڳ پاڻ کي پري رکيو ۽ ڪمدارن کي موڪليو هيو پر هاڻي وڏا آبادگار چونڊ کٽڻ لاءِ پاڻ ميدان ۾ لهي پيا آهن ڄاڪاڻ تہ اهي اندازو پيا لڳائين تہ آبادگار تنظيمن جو مستقبل ۾ وڏو ڪردار آهي پر آبادگارن جي چونڊن ۾ انصاف ايترو تہ بهتر آهي جو هڪ ايڪڙ واري آبادگار جو ووٽ پڻ هڪ آهي تہ وري هڪ هزار ايڪڙ اوري زميندار کي پڻ هڪ ووٽ ڪاسٽ ڪرڻ جو اختيار آهي جنهن جي ڪري ڪنهن بہ ڌانڌلي کي روڪي سگهجي ٿو. ان موقعي تي آبادگار **دين محمد** پڻ پنهنجن خيالن جو اظهار ڪيو ۽ سيڊا جي نظام تي پنهنجي تجربي جي روشني ۾ اعتماد ظاهر ڪيو.

ڊائلاگ ۾ شرڪت ڪندڙ ڪجهه مقررن جون تصويرون

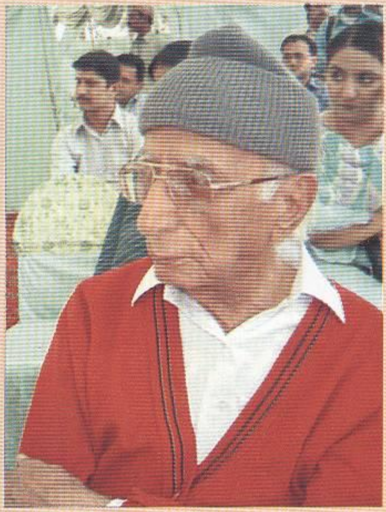

محمد ابراهيم جويو
ممتاز اسڪالر ۽ دانشور

ڊاڪٽر اسدالله قاضي
وائيس چانسلر
اسري يونيورسٽي، حيدرآباد

ڊاڪٽر رجب ميمڻ
اڳوڻو وائيس چانسلر
زرعي يونيورسٽي، ٽنڊوڄام

محمود نواز شاهه
سيڪريٽري جنرل
سنڌ آبادگار بورڊ

ڊائلاگ ۾ شرڪت ڪندڙ ڪجهه مقررن جون تصويرون

محمد اسلم بلوچ
سينيئر ميمبر
سنڌ آبادگار بورڊ

اقبال ملاح
سيڪريٽري
پريس ڪلب حيدرآباد

زاهد ڀرڳڙي
تجربيڪار آبادگار ۽ ميمبر
نارا ڪئنال ايريا واٽر بورڊ

نذير ميمڻ
زرعي ۽ آبپاشي ماهر

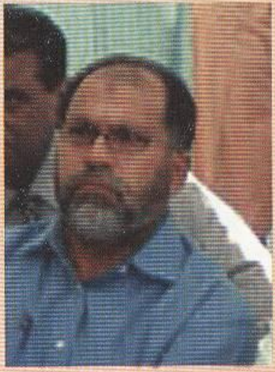

سيد حاجي نديم شاهه
ميمبر انتظامي ڪميٽي
سنڌ آبادگار بورڊ

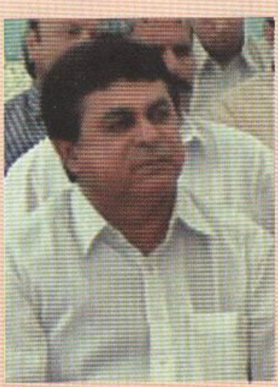

ڊاڪٽر بشير احمد نظاماڻي
ترقي پسند آبادگار

حاجي عبدالهادي ميمڻ
باني ميمبر
ايوان زراعت سنڌ

ورڪشاپ ۾ تقريرون ڪندڙ سيدا جا عيوضي

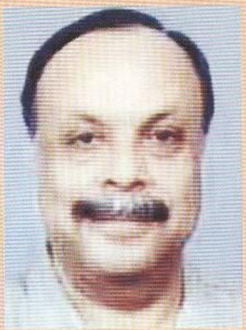

پروفيسر اعجاز احمد قريشي
جنرل مئنيجر
ٽرانزيشن - سيدا

ڊاڪٽر ممتاز سهاڳ
جنرل مئنيجر
آر اينڊ ڊي - سيدا

احمد ثاقب
جنرل مئنيجر
فنانس - سيدا

نذير عيساڻي
ڊپٽي جنرل مئنيجر
سوشل ڊولپمينٽ - سيدا

جي. اين. مغل
ڊپٽي جنرل مئنيجر
ميڊيا اينڊ ڪميونيڪيشن - سيدا

ڈائلاگ ۾ شرکت کندڙ (تصویرون)

ڊائلاگ واري تقريب بابت
اخبارن ۾ شايع ٿيل خبرون

روزنامہ "جنگ" کراچی

تاریخ: 01-12-2004

ماہرین آبپاشی

سیڈا کو اختیارات دے کر پانی کی منصفانہ تقسیم کا نظام نافذ کیا جائے

نظام میں آبپاشی انجینئرز کی مداخلت جب تک ختم نہیں ہوگی آبادگاروں کو صحیح طریقے سے پانی نہیں ملے گا، ڈاکٹر اسد اللہ قاضی

[illegible]

حیدرآباد (نمائندہ جنگ) سندھ کے ماہرین آبپاشی، تعلیمی ماہرین، آبادگار رہنماؤں اور دانشوروں نے مطالبہ کیا ہے کہ سندھ میں نظام آبپاشی کی اصلاح کیلئے سرگرم ادارے سیڈا کو اختیارات دیکر پانی کی منصفانہ تقسیم کا نظام قائم کیا جائے۔ یہ سفارشات ماہرین نے بیر کو سیڈا کے میڈیا اینڈ کمیونیکیشن سیل کی جانب سے "آبپاشی کی اصلاح، معلومات اور تجاویز" کے عنوان کے تحت منعقدہ ڈائیلاگ میں کیں۔ ڈائیلاگ میں خطاب کرتے ہوئے مقامی یونیورسٹی کے وائس چانسلر ڈاکٹر اسد اللہ قاضی نے کہا کہ پانی کی تقسیم کے نظام میں جب تک محکمہ آبپاشی کے انجینئرز کی مداخلت ختم نہیں کی جائے گی اس وقت تک آبادگاروں کو صحیح طریقے سے پانی نہیں ملے گا۔ انہوں نے کہا کہ سیڈا کی جانب سے نامکمل چونیاریوں ڈیم کو نہ لینے کا فیصلہ قابل تعریف ہے۔ سیڈا کے جنرل منیجر ٹرانزیشن پروفیسر اعجاز قریشی نے کہا کہ پانی سندھ کے لوگوں کیلئے زندگی ہے، سیڈا پانی کی منصفانہ تقسیم کا نظام قائم کرنا چاہتا ہے، اس میں مشکلات ضرور ہیں تاہم ہماری جدوجہد جاری ہے، اس سلسلے میں سیڈا نے 15 سے 20 فیصد آبیانہ بڑھا دیا ہے اور امید ہے کہ سیڈا مزید پیش رفت کرے گا اور سندھ کے زیریں علاقوں تک پانی کی فراہمی کو یقینی بنایا جائے گا۔ محمد ابراہیم جونیجو نے کہا کہ سندھ کے عوام ایسی تبدیلی کو قبول کریں گے جس میں کوئی بھی فائدہ ہو۔ انہوں نے کہا کہ عقل فہم اور تجربات کی روشنی میں تبدیلی آنی چاہئے۔ انہوں نے کہا کہ سیڈا پر بڑی ذمہ داریاں ہیں اس کیلئے سنجیدگی سے سوچنے کی ضرورت ہے۔ سندھ آبادگار بورڈ کے رہنما محمود نواز شاہ نے کہا کہ سندھ آبادگار بورڈ سیڈا کے ہر مثبت عمل کی تائید کرے گا۔ انہوں نے تجویز دی کہ آبیانہ بل ونگوں کے ذریعے براہ راست جمع کرانے کا نظام متعارف کرایا جائے۔ زرعی یونیورسٹی کے سابق وائس چانسلر ڈاکٹر رجب میمن نے کہا کہ سیڈا کی روح شراکتی نظام میں ہے، یہ افسوسناک بات ہے کہ محکمہ آبپاشی کی بدعنوانیاں بھی سیڈا کے کھاتے میں ڈال دی جاتی ہیں۔ آبادگار رہنما حاجی ندیم شاہ نے کہا کہ سیڈا اختیارات نہ ملنے کے سبب مجبور ہے، اس کی مانیٹرنگ اور ٹرانزیشن کو موثر بنانے کی ضرورت ہے۔ نارا کینال ایریا واٹر بورڈ کے ممبر زاہد بھرگڑی نے کہا کہ 1997ء میں سندھ میں پانی کی قلت اور سیڈا دونوں ایک ساتھ آئے، سیڈا ایک خاموش انقلاب ہے۔ انہوں نے کہا کہ آبیانہ میں اضافہ ہوا ہے اور کاشت میں 28 فیصد اضافہ ہوا ہے۔ اس موقع پر ڈائیلاگ میں سندھ ایگریکلچر فورم کے جنرل سیکریٹری نذیر میمن، جنرل منیجر ریسرچ اینڈ ڈیولپمنٹ ڈاکٹر ممتاز سہاگ، ریٹائرڈ جیکار اور پروگریسو آبادگار اسلم بلوچ، اقبال ملاح، آبادگار تنظیم پانڈی واہ کے جنرل سیکریٹری عبدالکریم بلوچ، آبادگار ڈاکٹر بشیر لغاری، سوشل ڈیولپمنٹ سیل کے نظیر عیسانی، سیڈا کے جنرل منیجر ثاقب احمد، میڈیا اینڈ کمیونیکیشن سیکشن کے ڈپٹی جنرل منیجر جی این مغل، حاجی عبدالہادی میمن، محمد علی مہر، مصطفیٰ اجن، دین محمد اور دیگر نے بھی خیالات کا اظہار کیا۔

روزاني "ڪاوش" حيدرآباد
تاريخ: 30-11-2004

حيدرآباد ۾ سيڊا پاران آبپاشي سڌارن بابت ڊائلاگ پروگرام

تربيلا مان سلٽ صاف ڪئي وڃي ته ڪالاباغ ڊيم جي ضرورت نه پوندي: اسد قاضي

آبپاشي انجنيئر پاران وڍ ڪرڻ سان آبادگارن کي پاڻي نه ملندو

بدقسمتي آهي ته اسان کي تبديلي لاءِ ٻاهران ماڻهو هوشيار ڪن ٿا: ابراهيم جويو

آبيانو سڌي ريت جمع ڪرائڻ جو نظام متعارف ڪرايو: محمود نواز، رجب ميمڻ ۽ ٻين جو خطاب

حيدرآباد (اسٽاف رپورٽر) اسرا يونيورسٽي جي وائيس چانسلر ڊاڪٽر اسد الله قاضي چيو آهي ته تربيلا ۾ جيڪڏهن بجلي پيدا ڪرڻ بدران ان جي سلٽ صاف ڪئي وڃي ته ڪالا باغ ڊيم جي ضرورت نه پوندي. ڪالهه سيڊا پاران "آبپاشي سڌارا، جائزو ۽ تجويزون" جي عنوان هيٺ ڪرايل ڊائلاگ پروگرام ۾ ڳالهائيندي هن چيو ته ڪنهن نئين ڊيم ٺاهڻ بدران اڳ ۾ تربيلا ڊيم جي صفائي ٿيڻ گهرجي. هن آبپاشي سڌارن جي حوالي سان چيو ته پاڻي جي وڍ جيستائين آبپاشي کاتي جا انجنيئر ڪندا تيستائين آبادگارن کي صحيح پاڻي نه ملندو تنهن ڪري انهن جي مداخلت بند ٿيڻ کپي. ناليواري ڏاهي ابراهيم جويو چيو ته سنڌ جا ماڻهو اهڙي تبديلي قبول نه ڪندا جنهن ۾ ڪو به فائدو نه هجي پر اها اسان جي بدقسمتي آهي جو اسان کي تبديلي لاءِ ٻاهران ماڻهو هوشيار ڪن ٿا. هن چيو ته عقل فهم ۽ تجربن جي روشني ۾ جيڪا تبديلي ايندي ان کي قبول ڪيو ويندو. آبادگار اڳواڻ محمود نواز شاهه چيو ته سيڊا جي هر مثبت عمل سان آبادگار گڏ هوندا. هن چيو ته آبياني جي اوڳاڙي بل ذريعي بئنڪ ۾ سڌو سنئون جمع ڪرائڻ وارو نظام متعارف ڪرايو وڃي ته اهو ڪامياب ٿيندو. زرعي يونيورسٽي ٽنڊو ڄام جي اڳوڻي وي سي ڊاڪٽر رجب ميمڻ چيو ته سيڊا جو اصلي روح سنڌس پائيدار نظام ۾ آهي آبپاشي کاتي جي مداخلت ۽ اختيار نه هجڻ ڪري اهو عمل هيٺ نه اچي سگهيو. آبپاشي کاتي جي ملازمن کي بدلي ڪرڻ جو اختيار سيڊا وٽ نه هجڻ ڪري ان جي ڪرپشن به سيڊا جي کاتي ۾ وڌي وڃي ٿي. آبادگار اڳواڻ حاجي نذير شاهه چيو ته سيڊا اختيار نه ملڻ سبب بي اختيار ۽ مجبور آهي ان جي مانيٽرنگ ۽ ٽرانزيشن کي موثر ڪرڻ جي ضرورت آهي. ايم پي اي زاهد پرڳڙي چيو ته سنڌ ۾ پاڻي ڪوٽ ۽ سيڊا گڏ آيا. سيڊا جي اچڻ سان آبياني ۽ اوڳاڙي ۾ اضافو ٿيو آهي. پر اختيار نه هجڻ ڪري سيڊا جي نظام کي ڌڪ لڳو آهي. ان موقعي تي نذير ميمڻ، اعجاز قريشي، ڊاڪٽر ممتاز سهاڳ، اسلم بلوچ، اقبال ملاح ۽ ٻين پڻ خطاب ڪيو. اڪثر مقررن سيڊا جي نظام تي سخت تنقيد ڪئي.

روزاني "خبرون" حيدرآباد

تاريخ: 30-11-2004

حيدرآباد: آبپاشي سڌارن بابت ڊائلاگ پروگرام ۾ ڊاڪٽر اسد قاضي، ابراهيم جويو ۽ ٻيا اسٽيج تي موجود آهن

پاڻي ماهرن ۽ آبادگارن سيڊا کي بااختيار بڻائڻ جو مطالبو ڪري ڇڏيو

پاڻي جي ورڇ ۾ جيستائين آبپاشي انجنيئر ملوث آهن انصاف نه ٿيندو: اسدالله قاضي

بدقسمتي سان سنڌ جي ماڻهن کي ٻاهريان خبردار ڪن ٿا (ابراهيم جويو) انصاف ڀريو معاشرو چاهيون ٿا: اعجاز قريشي

آبپاني جي اوڳاڙي بل ذريعي بئنڪ ۾ سڌو سنئون ڪئي وڃي: محمود نواز شاهه

پنجاب جو زهريلو پاڻي سنڌ ۾ پهچي ٿو، حيدرآباد ۾ آبپاشي سڌارن بابت ڊائيلاگ ۾ خطاب

حيدرآباد (رپورٽر): سنڌ جي پاڻي ماهرن، آبادگارن، تعليمي ماهرن ۽ دانشورن گهر ڪئي آهي ته صوبي ۾ آبپاشي سڌارن لاءِ ڪم ڪندڙ اداري سيڊا کي اختيار ڏنا وڃن.

صفحو 4 بقايا 89

بقايا 89

ڏئي پاڻي جي ورڇ بابت منصفاڻو معاشرو قائم ڪيو وڃي. اهڙي سفارش هتي ڪالهه هتي سيڊا جي ميڊيا اينڊ ڪميونيڪيشن سيل طرفان "آبپاشي جي سڌارن بابت جاچ ۽ تجويزون" جي عنوان هيٺ ڪرايل ڊائلاگ ۾ ڪئي. ڊائلاگ ۾ ڳالهائيندي اسرا يونيورسٽي جي وائيس چانسلر ڊاڪٽر اسدالله قاضي چيو ته پاڻي جي ورڇ ۾ جيستائين آبپاشي کاتي جا انجنيئر ملوث آهن. تيستائين آبادگارن کي پاڻي صحيح نه ملندو تنهن ڪري انهن جي مداخلت بند ٿيڻ گهرجي. هن چيو ته سيڊا طرفان اليڪٽرڪ جوڻيارين ڏيڍ ورهين جهڙا فيصلا تعريف جوڳا آهن. سيڊا جي جنرل مئنيجر ٽرانزيشن پروفيسر اعجاز قريشي چيو ته پاڻي ماڻهن جو جياپو آهي. سيڊا پاڻي جي ورڇ جو انصاف ڀريو معاشرو قائم ڪرڻ چاهي ٿي. سيڊا وارن علائقن ۾ 15 کان 20 سيڪڙو آبيانو وڌي ويو آهي ۽ اميد آهي ته سيڊا اڃا اڳتي وڌندي. ناليواري دانشور محمد ابراهيم جويو ويچار ونڊيندي چيو ته سنڌ جا ماڻهو اهڙي تبديلي کي قبول ڪندا جنهن ۾ ڪو به فائدو هوندو پر اها بدقسمتي آهي ته اسان کي تبديلي لاءِ ٻاهريان ماڻهو خبردار ڪن ٿا. سنڌ آبادگار بورڊ جي اڳواڻ محمود نواز شاهه چيو ته منهنجي تجويز آهي ته آبياني جي اوڳاڙي بل ذريعي بئنڪ ۾ سنئون سڌو جمع ڪرائڻ وارو نظام متعارف ڪرايو وڃي. زرعي يونيورسٽي جي اڳوڻي وائيس چانسلر ڊاڪٽر رجب ميمڻ چيو ته سيڊا جو روح شراڪتي نظام ۾ آهي پر افسوس آبپاشي کاتي جو ڪو به ملازم سيڊا کي بدلي ڪرڻ جو اختيار نه آهي ۽ انهن جي سموري ڪرپشن سيڊا جي کاتي ۾ وڌي وڃي ٿي. سنڌ ايگريڪلچر فورم جي جنرل سيڪريٽري نذير ميمڻ چيو ته سيڊا کي صوبائي سيڪريٽري ۽ چيف انجنيئر جا اختيار نه آهن ۽ نه ئي اهو پاور آهي ته سنڌ سرڪار کان گهر ڪري ته سسٽم ۾ جيترو پاڻي گهرجي. ڊائلاگ ۾ جنرل مئنيجر ريسرچ اينڊ ڊيولپمينٽ ڊاڪٽر ممتاز سهاڳ چيو ته پنجاب جو زهريلو پاڻي رحيم يار خان مان گهوٽڪي پهچي ٿو جنهن کي 15 سال ٿي ويا آهن. آبادگار اسلم بلوچ چيو ته آبپاشي کاتي جي مداخلت هوندي ته سيڊا جو ڪم هلي نه سگهندو. ڊائلاگ ۾ سيڊا جي جنرل مئنيجر فنانس ثاقب احمد ميڊيا اينڊ ڪميونيڪيشن سيڪشن جي ڊپٽي جنرل مئنيجر حي اين مغل، حاجي عبدالهادي ميمڻ، محمد علي مهر، عبدالڪريم بلوچ، زاهد ڀرڳڙي، چاچي نذير شاهه ۽ ٻين ويچار ونڊيا.

سنڌ جي آبادگارن ۽ آبپاشي ماهرن سيڊا کي بااختيار بڻائڻ جو مطالبو ڪري ڇڏيو

وڏو ڊيم اسڪردو ۾ ٺاهڻ جي تجويز

اهڙو ڊيم ٺاهيو وڃي جيڪو 4 سالن تائين پاڻي جون ضرورتون پوريون ڪري سگهي. ڪوٽڙي ڊائون اسٽريم ۾ 35 ملين پاڻي ڇڏيو وڃي: اسد قاضي

سنڌ ۾ پاڻي ٿي نه آهي ته سيڊا نظام وري ڪيئن هلي سگهندو حصي جو پاڻي ڏيارڻ لاءِ اداري کي ڪردار ادا ڪرڻ کپرجي: نذير ميمڻ

سيڊا هن وقت تائين ڪو به انقلاب آڻي نه سگهي آهي. ماليائي ادارا مستقبل ۾ پين منصوبن جيان هن اداري مان به هٿ ڪڍي ويندا: رجب ميمڻ

آبادگارن کي پاڻي پٺيوار ڪرڻ کان سواءِ سيڊا نظام ۾ سڌارو نه ايندو. حيدرآباد ۾ نيل ڊائيلاگ پروگرام کي پروفيسر اعجاز قريشي ۽ ٻين جو خطاب

حيدرآباد (بيورو رپورٽ) سنڌ جي آبادگارن ۽ آبپاشي ماهرن سيڊا جي قيام کي سٺو سنوڻ قرار ڏيندي چيو آهي ته جيڪڏهن سيڊا کي بااختيار بڻائي ان جون گهربل ضرورتون پوريون نه ڪيون ويون ته سيڊا جو نظام فائدي بدران نقصانڪار ثابت /ڏسو صفحو 7 ڪالم 4

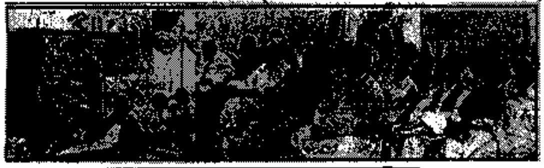

سيڊا پاران حيدرآباد ۾ ڪرايل سيمينار جو ڏيک

بقايا: سيڊا / مطالبو

ٻڌائين. اهڙو اظهار سيڊا پاران آبپاشي سڌارن بابت جاڳرتا ۽ تجويزن جي عنوان هيٺ ڪرايل ڊائلاگ دوران ڪيو ويو. نامياري تعليمي ماهر دانشور ۽ اسرا يونيورسٽي جي وائيس چانسلر ڊاڪٽر اسد الله قاضي مهمان خاص طور خطاب ڪندي چيو ته جيڪڏهن ڪو به ڊيم ناهڻو آهي ته پوءِ اهڙو ڊيم ناهيو وڃي، جنهن ۾ چئن پنجن سالن تائين ملڪي ضرورتون پوريون ڪرڻ جيترو پاڻي ذخيرو ڪرڻ جي گنجائش موجود هجي ۽ اهڙي ڊيم لاءِ اسڪردو واري علائقي ۾ مناسب جڳهه ٿي سگهي ٿي. [illegible]

روزاني "سنڌو" حيدرآباد

تاريخ: 30-11-2004

حيدرآباد ۾ "آبپاشي سڌارن" جي عنوان سان سيمينار

پاڻي ماهرن، آبادگارن ۽ دانشورن جي شرڪت: سيدا کي بااختيار بڻائڻ جو مطالبو

سنڌ ايريگيشن اينڊ ڊرينيج اٿارٽي پاران ڪرايل سيمينار ۾ مهراڻ يونيورسٽي جي وائيس چانسلر ڊاڪٽر اسدالله قاضي سميت سنڌ جي اديبن ۽ دانشورن وڏي انگ ۾ شرڪت ڪئي

ڊيم ٺاهڻ لاءِ اسڪردو علائقو مناسب آهي. ٻئي هنڌ ٺاهڻ سان فائدو نه پر نقصان ٿيندو: اسدالله قاضي

سيدا کي مڪمل بااختيار بڻايو وڃي، سڀ کان پهرين سنڌ جي پاڻي جو ڪيس ڪٽڻ گهرجي: مقررين

حيدرآباد (رپورٽ: اڪبر درس) سنڌ جي آبادگارن ۽ سڄاڻ ڌرين سيدا کي بي فائدي منڊ ادارو قرار ڏيندي ڳهر ڪئي آهي ته عوام کي پاڻي ڏنو وڃي. سنڌ آبادگار بورڊ جي عبدالهادي ميمڻ چيو ته ڪهڙي وقت کان سيدا جو چرچو پڌرن پيا. ستن ۾ صفحو 2 ڪالم 3

بقايا حيدرآباد / مطالبو

سالن ۾ سيدا جي ڪارڪردگي زيرو آهي. فارمرز آرگنائيزيشن جي ٺهڻ سان ڪو به فائدو نه ٿيو آهي. ان سان پڇڙي وارن کي پاڻي نه ٿو ملي. جنهن راهه ۾ 1200 سئر ڪيوسڪ پاڻي منظور ٿيل آهي. اتي 400 سئر ڪيوسڪ جي ٽنو، ايف اوز چيا ڪنديون. سيدا وارن رڳو صرف لفظ سنا آهن ڪاغذن ۾ وڏا پراجيڪٽ ناهين ٿا. عملي ڪم ڪو به نه ٿا ڪن. هن چيو ته 1200 سئر شاخن مان سيدا وارا هڪ شاخ تي به بورڊ نه هڻي سگهيا آهن ته پيا ڪهڙا ڪم ڪندا. سنڌ آبادگار بورڊ جي اڳواڻ محمود نواز شاهه چيو ته آبپاشي کاتو مڪمل ناڪام ٿي چڪو آهي. سيدا گهٽ ڪم ڪيو آهي اسان مطمئن نه آهيون. هن چيو ته ٻاهران اينڊڙ فنڊ جلد بند ٿيڻ وارا آهن. پوءِ هي سيدا کي ڪيئن هلائيندا. حڪومت فنڊ ڏيندي يا آبادگارن کان وٺندا. پاڻي اسان جي زندگيءَ جو مسئلو آهي. ان تي ايف اوز وارا سياست نه ڪن ۽ نه ئي اليڪشن جي ذريعي ايف اوز وارا گوڙ ڪري تڪرار پيدا ڪن. پاڻي ڪاميٽي جي ميمبر نظير ميمڻ چيو ته سيدا پلي 50 هزار ايف اوز ٺاهي پر جڏهن سنڌ ۾ پاڻي نه هوندو ته ايف اوز ڇا ڪنديون. سيدا وارا پاڻي چوري رد ڪرائڻ ۾ ناڪام ويا آهن. هن چيو ته سيدا وارن سواءِ ماڻهو ڀرتي ڪرڻ جي ۽ سنيون ڳالهيون ڪرڻ جي ٻيو ڇا ڪيو آهي. هنن وٽ ڪي به اختيار نه آهن. هنن کي اهي اختيار به نه آهن نه اهي سنڌ حڪومت کي رڳو لکي سگهن ته هنن واهن ۾ پاڻي جي ڪوٽ آهي پاڻي ڏنو وڃي. پڇڙيءَ وارن کي پاڻي نه ٿو ملي. روز احتجاج پيا ٿين. حڪومت اسان جا قوم دوست ماڻهو هڪ لک ۽ پنجاهه هزار پڳهار ڏئي خريد ڪري ڇڏيا آهن. جون کي وڏو ڏک آهي. سيدا وارن ڪي به سڌارا نه آندا آهن. آبپاشي ۾ اڄ به ڪرپشن پئي ٿئي. آبادگار ڊاڪٽر بشير نظاماڻي چيو ته سيدا وارا معذور ۽ لاچار آهن. ايف اوز چيئرمينن تي پاڻي چوريءَ جا ڪيس پيا داخل ٿين. آبپاشي کاتو ڪنڊڙ ساڳيا آبدار آهن. اهي ڪرپشن پيا ڪن. سيدا واٽر ڪورسن کي سڌارڻ بجاءِ رڳو تنظيمون پئي ٺاهي. سيدا سان تعلق رکندڙ ڊاڪٽر رجب ميمڻ چيو ته سيدا ستن سالن ۾ ڪو به اهم ڪردار ادا نه ڪيو آهي. هن چيو ته ورلڊ بئنڪ وارا پراجيڪٽ نه آئين ٿا پر اڃا پهريون فيز به مڪمل نه ٿو ٿئي ته ٻيو ٿا رڃن. ان سان سنڌ کي نقصان پهچي ٿو. سيدا کي هيسٽائين 400 ايف اوز ٺاهڻ گهرجن ها. پر صرف 200 ٺاهي سگهيا آهن. آبپاشي کاتو ڪرڻ جو ڪم درست نه پيو هلي. سيدا ۽ ايف اوز جو نظام درست نه آهي. انهن کي پنهنجن اختيارن جي خبر نه آهي. آبادگار بورڊ جي حاجي نديم شاهه چيو ته سيدا جا آبپاشي کاتو ڪرڻ وارا اڌ ڪيسن ۾ ۽ اڌ اداري کي ڏين ٿا. ٿالهي واري دانشور ابراهيم جويو چيو ته بدقسمتيءَ سان اسان کي تبديليءَ لاءِ به سجاڳ ٻاهريان ماڻهو ٿا ڪن. ورلڊ بئنڪ وارا فنڊ پنهنجن مفادن لاءِ ڏين ٿا. مهراڻ يونيورسٽي جي وائيس چانسلر ڊاڪٽر اسد قاضي چيو ته سيدا وارن کي هيسٽائين پنج ايريا واٽر بورڊ ٺاهڻ هئا پر اڃا ٽائين مس ٽي بورڊ ٺاهي سگهيا آهن. ايف اوز ۾ فارمرز نه آهن رڳو جاگيردار ويٺا آهن. هن چيو ته سيدا ۽ آبپاشي وارن ۾ به جهيڙو آهي. آبپاشي کاتي وارا اختيار سيدا کي ڏيڻ نه ٿا چاهين. سيدا پنجاب جو اينڊڙ زهريلي پاڻي روڪرايو آهي ته اهو پلو ڪم ٿيو آهي. هن چيو ته اسڪردو وٽ ڊيم ٺهڻ گهرجي. ان جي چاهي ڪئنهن ايماندار ماڻهو وٽ هجي. ڪوٽڙي ڊائون اسٽريم ۾ پاڻي گهٽ ۾ گهٽ 35 ملين ايڪڙ فٽ اچڻ گهرجي

روزاني "سنڌ" حيدرآباد

تاريخ: 30-11-2004

"سيڊا کي اختيار ڏيو" سنڌ جي سڄاڻ حلقن جو مطالبو

حيدرآباد (رپورٽر) سنڌ جي پاڻي ماهرن، آبادگار اڳواڻن، تعليمي ماهرن ۽ دانشورن گهر ڪئي آهي ته سنڌ ۾ آبپاشي سڌارن لاءِ ڪم ڪندڙ اداري سيڊا کي اختيار ڏئي پاڻي جي ڏسو صفحو 7 ڪ نمبر-17

حيدرآباد: ميڊيا ائنڊ ڪميونيڪشن سيڪشن سيڊا پاران ٿيل سيمينار جو ڏيک

بقايا: 17

ورڇ بابت منصفاڻو معاشرو قائم ڪيو وڃي. اهڙي سفارش هنن ڪالهه هتي سيڊا جي ميڊيا ائنڊ ڪميونيڪيشن سيل طرفان "آبپاشي جا سڌارا ان بابت ڄاڻ ۽ تجويزون" جي عنوان هيٺ ڪرايل ڊائلاگ ۾ ڪئي. پروگرام ۾ سڌارن تي صحيح رخ ۾ عمل درآمد ڪرڻ لاءِ ڪيترئيون تجويزون بہ ڏنيون ويون. ڊائلاگ ۾ ڳالهائيندي اسرا يونيورسٽي جي وائيس چانسلر ڊاڪٽر اسد الله قاضي چيو تہ پاڻي جي ورڇ ۾ آبپاشي کاتي جا انجنيئر ملوث آهن. سيڊا جي جنرل مئنيجر ٽرانزيشن پروفيسر اعجاز قريشي چيو تہ پاڻي سنڌ جي ماڻهن جو جياپو آهي. سيڊا پاڻي جي ورڇ جو انصاف ڀريو معاشرو قائم ڪرڻ چاهي ٿي، جنهن ۾ ڏکيائيون ضرور آهن پر اسان کي پنهنجون ڪوششون ڪرڻ گهرجن. ناليواري ڏاهي محمد ابراهيم جويو ويچار ونڊيندي چيو تہ سنڌ جا ماڻهو اهڙي تبديلي کي قبول ڪندا جنهن ۾ ڪوبہ فائدو هوندو پر اها بدقسمتي آهي تہ اسان کي تبديلي لاءِ ٻاهريان ماڻهو خبردار ڪن ٿا. زرعي يونيورسٽي جي اڳوڻي وائيس چانسلر ڊاڪٽر رجب ميمڻ چيو تہ سيڊا جو روح شراڪتي نظام ۾ آهي پر افسوس آبپاشي کاتي جو ڪوبہ ملازم سيڊا کي بدلي ڪرڻ جو ڪوبہ اختيار نہ آهي. ان موقعي تي محمود نواز شاهہ، حاجي نذير شاهہ، زاهد ڀرڳڙي، ڊاڪٽر ممتاز سهاڳ، اقبال ملاح، عبدالڪريم بلوچ، ڊاڪٽر بشير نظاماڻي، ثاقب احمد، جي اين مغل، محمد علي مهر ۽ ٻين ويچار ونڊيا ويا.

روزاني "سنڌ سجاڳ" ڪراچي

تاريخ: 30-11-2004

سنڌ جي نالي وارن دانشورن ۽ ماهرن سيڊا کي با اختيار بنائڻ ج مطالبو ڪري ڇڏيو

حيدرآباد ۾ سنڌي ماهرن ۽ دانشورن پاران سيڊا جي اهتمام هيٺ ٽيل وائلاڳز ۾ ادارې جي ڪاميابي ڪي اختيارن سان جوڙي ڇڏيو

تبديلي جي خلاف ناهيون پر ان سان خرابيون به پيدا ٿي سگهن ٿيون آمريڪا پاران تبديلي جو مقصد دنيا تي قبضو ڪرڻ آهي

ابراهيم جويو، اسدالله قاضي، نظير ميمڻ ،اعجاز قريشي، اقبال ملاح، غلام نبي مغل سميت ٻين جو سيمينار ۾ خطاب

حيدرآباد (بيورو) سنڌي ٽليوارن پاڻي ماهرن، آبادگارن، دانشورن، خدشو ظاهر ڪيو آهي ته جيڪڏهن سيڊا کي با اختيار نه بڻايو ويو ته ان نظام مان فائدو نه پر نقصان ٿيندو. سنڌ ايريگيشن اينڊ ڊرينيج اٿارٽي پاران آبپاشي ساڌرن بابت ڇاڻ ۾ تجويزن تي ٽيل وائلاڳ ۾ مختلف ماڻهن پاڻي ماهرن دانشورن جو

بقايا: 18 دسو صفحو 3

بقايا 18 سنڌ سجاڳ

خطاب جنهن ۾ ناميارې تعليمي ماهر، دانشور ۽ اسرني يونيورسٽي جي وائيس چانسلر ڊاڪٽر اسد الله قاضي خاص مهمان طور خطاب ڪندي چيو ته جيڪڏهن ڪو ڊيم ٺاهڻو آهي ته پوءِ اهڙو ڊيم ٺاهيو وڃي جنهن ۾ ڇهن پنجن سالن تائين ملڪي ضرورتون پوريون ڪرڻ جو پاڻي ذخيرو ڪرڻ جي گنجائش هجي، ۽ اهڙي ڊيم لاءِ اسڪردو واري علائقي ۾ مناسب جڳهه ٿي سگهي ٿي ٻي صورت ۾ ڊيم ٺاهڻ مان ڪو به فائدو نه ٿيندو. هن چيو ته اسان کي ڪوٽڙي ڊائون اسٽريم ۾ گهٽ ۾ گهٽ 400 ملين سلٽ جي گهر ڪرڻ گهرجي ۽ اها تڏهن ملندي جڏهن ڊائون اسٽريم ۾ گهٽ ۾ گهٽ 35 ملين ايڪڙ فوٽ پاڻي ڇڏيو ويندو من ڊرينيج سان لاڳاپيل مسئلن کي سيڊا جي موقف کي ساراهيندي چيو ته ايل بي او ڊي جو رخ موڙڻ سان ويڌ تباهي ايندي. هن چيو ته سيڊا تحت مختلف شاخن تي نهل فارمرس آرگنائيزيشن ۾ گهڻي ڀاڱي جاگيردار ۽ زميندار شامل آهن پاڻي جي ورچ جي ذميوار انهن آرگنائيزيشن کي ڏني وئي آهي جنهن مان خدشو آهي ته اڳتي هلي انهن تنظيمن ۽ پاڻي جي ورچ واري معاملي تي هڪ وڏا دنگل ٿيندا ان کان اڳ ناميارې دانشور محمد ابراهيم جويو خطاب ڪندي چيو ته اسين تبديلي خلاف ناهيون، پر تبديلي سان خرابيون به پيدا ٿي سگهن ٿيون. هن چيو

ته آمريڪا ۽ عالمي بئنڪ پاران تبديلي جي نالي ۾ پنهنجا فيصلا مڙهڻ لاءِ ڪروڙين ڊالر خرچ ڪرڻ جو اصل مقصد سڄي دنيا کي پنهنجو ڏاڪوپ ڄمائڻ ۽ اسان کي ڏيڪ ڏيڻ، ڏاڍهن ڏکڻ آهي. نظير ميمڻ، شاهنواز شاهه، حاجي عبدالهادي ميمڻ، ڊاڪٽر رجب ميمڻ، ڊاڪٽر شير نظاماڻي، اسلام بلوچ، اقبال ملاح، نديم شاهه، اعجاز قريشي، ثاقب، محمد علي مهر، نظير احمد ميمڻ ۽ غلام نبي ميمڻ پڻ خطاب ڪيو.

روزاني "ڪوشش" حيدرآباد

تاريخ: 30-11-2004

ٻين ڊئمن جو ڪوبه فائدو نه ٿيندو، اسڪردو وٽ ڊئم ٺاهيو وڃي: آبپاشي ماهر

اسڪردو وٽ ٺهيل ڊئم ٺاهيو وڃي، جاڪاڻ ته اتي ڇهن پنجن سالن جي ملڪي ضرورتن جيترو پاڻي ذخيرو ڪري سگهجي ٿو: اسد قاضي

عالمي بئنڪ ۽ آمريڪا اسان کي پورهيتي ڏيڻ لاءِ تبديليءَ جي نالي ۾ ڪروڙين ڊالر خرچ ڪري رهيا آهن: ابراهيم جويو

سيڊا کانسواءِ به پاڻي نظام سڌاري سگهجي ٿو، پاڻيءَ بابت فيصلا ڪرڻ ۾ نه پرسوچ سمجهي ڪيا وڃن: آبادگار شاهنواز شاهه

سنڌ ۾ پاڻي ئي ناهي ته ورچ ڪيئن ٿيندي، سيڊا کي سڀ کان پهرين پاڻي حاصل ڪرڻ گهرجي: اسلم بلوچ

سيڊا ڪوبه انقلاب ناهي آندو (رجب ميمڻ) سيڊا آبادگارن جون تنظيمون ٺاهڻ کان اڳ ڪئنالن جي حالت سڌاري: هادي ميمڻ

سيڊا سنڌ جو پاڻي ڪيس کڻي (نذير ميمڻ) اڳتي هلي آبپاشي کاتو سيڊا ۾ ضم ٿيندو: سيڊا عملدار

حيدرآباد (اسٽاف رپورٽر): آبپاشي ماهر ۽ اسراءِ يونيورسٽي جي وائيس چانسلر ڊاڪٽر اسد الله قاضي چيو آهي ته حڪومت کي ڊئم ٺاهڻو ئي آهي ته پوءِ اسڪردو ڊئم ٺاهيو وڃي، جتي ڇهن پنجن سالن جي ملڪي ضرورتن جيترو پاڻي ذخيرو ڪري سگهجي ٿو. ان کانسواءِ ٻيو ڪوبه

ڏسو صفحو 3 ڪالم 1

حيدرآباد ۾ سيڊا طرفان ٿيل مذاڪري جو ڏيک

(اسڪردو ڊئم / آبپاشي ماهر)

ڊئم فائدي وارو نه هوندو. هو هتي سيڊا آفيس ۾ "ڊائلاگ" پروگرام ۾ ڳالهائي رهيو هو. هن چيو ته ڪوٽڙي ڊائون اسٽريم ۾ 35 ايم اي ايف پاڻي ڇڏيو وڃي. هن چيو ته فارمرز آرگنائيزيشن ۾ جاگيردار ۽ وڏا زميندار شامل آهن. خدشو آهي ته اڳتي هلي انهن تنظيمن ۾ جهيڙا ٿيندا. هن چيو ته پاڻي ورهائڻ وقت سيڊا ۽ آبپاشي کاتي وٽ هجڻ ڪري مونجهارا پيدا ٿيندا. هڪڙو ادارو هجڻ گهرجي. هن چيو ته پاڻيءَ بابت سڀ الزام پنجاب تي هڻڻ بدران پنهنجي اندر ۾ به جاچڻ گهرجي. نامياري دانشور ۽ ڏاهي محمد ابراهيم جويو چيو آهي ته تبديلي، خلاف ناهيون پر تبديلي، سان خرابيون به پيدا ٿي سگهن ٿيون. هن چيو ته آمريڪا ۽ عالمي بئنڪ تبديلي، جي نالي ۾ پنهنجا مقصد ماڻڻ لاءِ ڪروڙين ڊالر خرچ ڪري رهيا آهن. جنهنجو اصل مقصد دنيا تي قبضو ڪرڻ ۽ اسان کي پورهيتي ڏيڻ آهي. اسان کي ٻاهرين قوتن بدران پنهنجي علم ۽ عقل مطابق ڪم ڪرڻ گهرجي. سنڌ آبادگار بورڊ جي شاهنواز شاهه چيو ته آبادگارن کي زرعي ٽيڪس ۽ آبپاشي جا اهڙا بل ڏنا وڃن، جيڪي صرف بئنڪن ۾ ڀرڻ جوڳا هجن. هن چيو ته سيڊا جي وجود کانسواءِ به پاڻي نظام سڌاري سگهجي ٿو. پاڻيءَ بابت فيصلا ڪرڻ ۾ به پرسوچ سمجهي ڪرڻ گهرجن. آبادگار حاجي نديم شاهه چيو ته آبادگارن کي سندن حصي جو پاڻي نه مليو ته چوري ۽ زوري ٿيندي رهندي. آبادگار اسلم بلوچ چيو ته سنڌ ۾ پاڻي ئي ناهي ته ورچ ڪيئن ٿيندي. سيڊا کي ڀرپور پاڻي حاصل ڪرڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ گهرجي. زرعي ماهر ڊاڪٽر رجب ميمڻ چيو ته سيڊا هن وقت تائين ڪوبه انقلاب ناهي آندو. هن چيو ته ان جي ڪهڙي ڪارڪردگي آهي ته [illegible] ادارا سياسي [illegible]. آبادگار هادي ميمڻ چيو ته سيڊا کي آبادگارن جون تنظيمون ٺاهڻ کان اڳ ڪئنالن جي حالت سڌارڻ گهرجي. سنڌ ايگريڪلچر فورم جي صدر نذير ميمڻ چيو ته سيڊا کي سڀ کان پهرين سنڌ جو پاڻي ڪيس کڻڻ گهرجي. جيستائين سنڌ کي پاڻي نه ملندو تيستائين سيڊا جو ڪوبه فائدو نه پهچندو. پاڻي نه هوندو ته سيڊا ڇا ورهائيندي. ان موقعي تي ڳالهائيندي سيڊا جي عملدارن پروفيسر افتخار قريشي، ثاقب محمد علي مهر، غلام نبي مغل ۽ ٻين چيو ته اڳتي هلي آبپاشي کاتو سيڊا ۾ ضم ٿيندو. آبپاشي سسٽم ڪمپيوٽرائيزڊ ڪيو پيو وڃي. هڪ ارب 22 ڪروڙ 60 لک رپين جي مدد سان پاڻي نظام ۾ سڌاري وارو منصوبو شروع ڪري رهيا آهيون ۽ آبادگارن جي تربيت لاءِ ادارو ٺاهيو پيو وڃي. ان موقعي تي آبادگارن بشير نظاماڻي، اقبال ملاح، مير محمد شاهه، عبدالڪريم بلوچ ۽ ٻين به خطاب ڪيو.

(23)

حيدرآباد ۾ سيڊا پاران آبپاشي سڌارن بابت جاچ ۽ تجويزون جي عنوان ڊائلاگ پروگرام

آبادگارن ۽ ماهرن طرفان سيڊا جو قيام بهتر سنئون قرار، بااختيار بنائڻ ۽ مالي مدد ڪرڻ جو مطالبو

ضرورت آهر آهڙو ڊيم ناهيو وڃي جيڪو ڇهن پنجن سالن تائين ملڪ جون گهرجون پوريون ڪري سگهي: ڊاڪٽر اسد الله قاضي

تبديلي جي خلاف ناهيون پر تبديلي سان خرابيون نه پيدا ٿي سگهن ٿيون. حڪمران پنهنجي عقل ني هلي رٿائون تيار ڪن: محمد ابراهيم جويو

سنڌ ۾ پاڻي جو وجود ئي ناهي ته پوءِ سيڊا جو نظام ڪيئن هلي سگهندو، پهرين پاڻي جو مسئلو حل ڪيو وڃي: نذير ميمڻ

حيدرآباد (اسٽاف رپورٽر) سنڌ جي آبادگارن ۽ آبپاشي | ماهرن سيڊا جي قيام کي سٺو سنئون قرار ڏيندي چيو

حيدرآباد: سيڊا پاران ڪرايل سيمينار جو ڏيک

آهي ته جيسيتائين سيڊا کي بااختيار بڻائڻ ان جون گهربل ضرورتون پوريون نه (ڏسو صفحو 4 نمبر 1

ڏنا ڏنا | ا |

ضرور ڏيون ته سيڊا جو نظام فائدي بدران نقصانڪار ثابت ٿيندو. آهڙو اظهار سيڊا پاران "آبپاشي سڌارن بابت جاچ ۽ تجويزون" جي عنوان هيٺ ڪرايل ڊائلاگ دوران ڪيو ويو. نامياري تعليمي ماهر، دانشور ۽ اسرا يونيورسٽي جي وائيس چانسلر ڊاڪٽر اسد الله قاضي مهمان خاص طور خطاب ڪندي چيو ته جيستائين ڪو به ڊيم ناهيو آهي ته پوءِ آهڙو ڊيم ناهيو وڃي، جنهن ۾ ڇهن پنجن سالن تائين ملڪي ضرورتون پوريون ڪرڻ جيترو پاڻي ذخيرو ڪرڻ جي گنجائش موجود هجي ۽ آهڙي ڊيم لاءِ اسڪردو واري علائقي ۾ مناسب جڳهه ٿي سگهي ٿي. ٻي صورت ۾ ڊيم ناهڻ مان ڪو به فائدو نه ٿيندو. هن چيو ته اسان کي ڪوٽڙي ڊائون اسٽريم ۾ گهٽ ۾ گهٽ 400 ملين سلٽ جي گهر ڪرڻ گهرجي ۽ اها تڏهن ملندي، جڏهن ڊائون اسٽريم ۾ گهٽ ۾ گهٽ 35 ملين ايڪڙ فوٽ پاڻي ڇڏيو ويندو. هن ڊرينيج سان لاڳاپيل مسئلن تي سيڊا جي موقف کي ساراهيندي چيو ته ايل بي او ڊي جو رخ موڙڻ سان وڏي تباهي ايندي. هن چيو ته پاڻي جا معاملا هڪ ئي وقت سيڊا ۽ آبپاشي کاتي وٽ هجڻ ڪري مونجهارا پيدا ٿيندا ۽ سسٽم ۾ تبديلي اچڻ بنا ڪرپشن ختم نه ٿيندي. ان کان اڳ سنڌ جي نامياري دانشور محمد ابراهيم جويو خطاب ڪندي چيو ته اسين تبديلي خلاف ناهيون، پر تبديلي سان خرابيون نه پيدا ٿي سگهن ٿيون. هن چيو ته تبديلي لاءِ اسان کي ٻاهرين قوتن بدران پنهنجي علم ۽ عقل مطابق ڪم ڪرڻ گهرجي. سنڌ ايگريڪلچر فورم جي صدر ۽ زرعي ماهر نذير ميمڻ سيڊا جي مخالفت ڪندي چيو ته جڏهن سنڌ ۾ پاڻي ئي موجود ڪونهي ته پوءِ سيڊا وارو سسٽم ڪيئن هلي سگهندو ۽ سيڊا ۾ ان کان پوءِ به پاڻي جي صورتحال ۾ ڪا بهتري نه آئي آهي. هن چيو ته سيڊا کي سڀ کان پهرين سنڌ جي پاڻي جو ڪيس کڻڻ گهرجي ۽ جيستائين سنڌ کي پاڻي نه ملندو، تيستائين سڀ سيڊائون ناهڻ سان به ڪو فائدو نه ٿيندو. سنڌ آبادگار بورڊ جي هڪ اڳواڻ

شاهنواز شاهه چيو ته آبادگارن سان دل، آبپاشي ۽ ٻيس ٽيڪسن جي مد ۾ ٿيندڙ وصولي مان اٽڪل 45 ارب رپيا ڪرپشن جي ڪري سرڪاري خزاني ۾ نٿا وڃن. ان ڪري ضروري آهي ته آبادگارن کي ٽيڪسن جا بل ناهي ڏنا وڃن، جيڪي صرف بينڪن ۾ ڀرڻ جوڳا هجن. زرعي سائنسدان ۽ زرعي يونيورسٽي جي اڳوڻي وائيس چانسلر ڊاڪٽر رجب ميمڻ چيو ته سيڊا هيسيتائين ڪو انقلاب نه آڻي سگهي آهي ۽ اهو ڪو نه پروسو ڪونهي نه ماليات ادارا پين پراجيڪٽن جيان سهائي مهيا مان نه هٿ ڪڍي ويندا. آبادگار اسلم بلوچ چيو ته آبپاشي کاتي جي مداخلت هوندي سيڊا جو ڪارو هلي نه سگهندو. هن چيو ته جڏهن سنڌ ۾ پاڻي موجود ئي ڪونهي ته پاڻي جي ورڇ ڪيئن ٿيندي. حيدرآباد پريس ڪلب جي جنرل سيڪريٽري اقبال ملاح چيو ته اسان وٽ مختلف ڏسن ۾ ٿيهز اين جي اوز لکين رپيا ملڻ جي باوجود ماڊل بڻجي نه سگهيون آهن ۽ سيڊا کي به ماڊل نه ٿو چئي سگهجي. سيڊا جي جنرل مينيجر ٽرانزيشن پروفيسر اعجاز قريشي چيو ته

آبادگارن کي ڀاڱي ڀائيوار ڪرڻ سان آبپاشي نظام ۾ سڌارو نه ايندو. هن چيو ته اڳتي هلي آبپاسي کاتو سيڊا جي حوالي ٿيندو ۽ 14 وڏيڪ ايريا ڪينال واٽر بورڊ ٺاهيا ويندا. سيڊا جي جنرل مينيجر فنانس ثاقب چيو ته آبپاشي جي سسٽم ۽ وصولي واري عمل کي ڪمپيوٽرائيزڊ ڪيو پيو وڃي. جڏهن ته هڪ نمبر حوڙي وئي آهي. جيڪا هارين کي اڪائونٽس ۽ مالي معاملن بابت سکيا ڏيندي. سيڊا جي ڊپٽي جنرل مينيجر محمد علي مهر چيو ته سنڌ آن فارم واٽر مينيجمينٽ پروگرام تحت 800 ملين رپين جي لاڳت سان 100 ڊسٽريبيوٽريز ۽ 25 ڪينالن جي بحالي ڪري انهن کي مثالي بڻايو ويندو. سوشل ڊولپمينٽ اسپيشلسٽ نظير محمد ميمڻ چيو ته مالياتي ادارن پاران سڀ کان وڏيڪ قرض آبپاشي واري شعبي کي ملڻ جي باوجود اسان جي آبپاشي جي صلاحيت گهٽجندي 30 سيڪڙو تائين پهتي آهي. غلام نبي مغل چيو ته اسان سنڌو درياهه مان لاڀ تڏهن ئي وٺي سگهون ٿا، جڏهن آبپاشي جو نظام سڌريل هوندو. ان موقعي تي آبادگار مير محمد شاهه، عبدالڪريم بلوچ، عبدالهادي ميمڻ، شبير نظاماڻي، نديم شاهه ۽ ٻين خطاب ڪيو.

روزاني "هلچل" حيدرآباد

تاريخ: 30-11-2004

(24)

Sindh Irrigation & Drainage Authority

DIALOGUE

On Irrigation Reforms

Media & Communication Cell

Sindh Irrigation & Drainage Authority (SIDA)

Hyderabad